

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย โดยกำหนดประเด็นไว้ 5 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. ลักษณะประชากรเป้าหมาย
2. การสุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ลักษณะประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายของการวิจัยในเรื่องนี้คือ ข้าราชการพลเรือนทุกระดับใน 6 กระทรวงหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในส่วนกลาง แต่ไม่รวมถึงข้าราชการพลเรือนที่ปฏิบัติงานอยู่ในส่วนภูมิภาค และสังกัดกระทรวงดังกล่าว

2. การสุ่มตัวอย่าง

ตามหลักวิชาการวิจัย การสุ่มตัวอย่างแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การสุ่มตัวอย่างชนิดที่ไม่ทราบโอกาส หรือความน่าจะเป็นของแต่ละหน่วยถูกเลือกขึ้นมาเป็นตัวอย่าง (Non-Probability Sampling) ซึ่งกระทำได้หลายแบบ ได้แก่ การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. การสุ่มตัวอย่างชนิดที่ทราบโอกาส หรือความน่าจะเป็นของแต่ละหน่วยถูกเลือกขึ้นมาเป็นตัวอย่าง (Probability Sampling) ซึ่งอาจทำได้หลายแบบ ได้แก่ การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น (Multi-

Stage Sampling)¹

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างประเภทที่ 2 คือ การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น (Multi-Stage Sampling) ซึ่งการเลือกตัวอย่างจากข้าราชการพลเรือนเพื่อเก็บข้อมูลในระดับกระทรวงนั้น จะมีวิธีการเลือกตัวอย่างโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การเลือกกรมขึ้นมาจากจำนวนหนึ่ง โดย 1 กระทรวงจะเลือกมา 1 กรม ดังนั้น 6 กระทรวง จะเลือกมา 6 กรม

ขั้นที่ 2 การเลือกกองมาจากกรมที่ถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างในขั้นที่ 1 จำนวนหนึ่งโดย 1 กรม จะเลือกมา 5 กอง ดังนั้น 6 กรม จะเลือกมา 30 กอง

ขั้นที่ 3 การเลือกข้าราชการพลเรือนจากกองที่ถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างในขั้นที่ 2 จำนวนหนึ่ง โดย 1 กอง จะเลือกมา 12 คน ดังนั้น 30 กอง จะเลือกมา 360 คน

ฉะนั้นจำนวนตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดไว้ 360 ตัวอย่าง โดยจะเก็บข้อมูลข้าราชการพลเรือนใน 6 กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงอุตสาหกรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้อาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 เอกสาร

ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำ ความต้องการ การเพิ่มคุณประสิทธิภาพ และการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติ คํารว หนังสือ บทความ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 แบบสอบถาม

ข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์สมมติฐานในการวิจัยนั้น ได้มาจากการสัมภาษณ์ข้าราชการพลเรือนใน 6 กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวง

¹สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536), หน้า 165-178.

พาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม ตามแบบสอบถามที่ได้จัดทำไว้ แบบสอบถามนี้มีเนื้อหาสาระตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ 4 ส่วนด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สังกัด ระยะเวลาการรับราชการ ระดับตำแหน่ง สถานภาพ การสมรส จำนวนบุตร เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำ (Leadership) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชา

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ (Needs) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

ส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการได้รับบำเหน็จความชอบ การได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม การได้มีโอกาสไปศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม ศึกษาน หรือวิจัย เป็นต้น

แบบสอบถามข้างต้นนี้มีทั้งคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด คำถามปลายปิดจะมีข้อเท็จจริงหรือเหตุผลว่าทำไมถึงเลือกตอบแบบนั้น ส่วนคำถามปลายเปิดเป็นคำถามแบบเจาะลึก เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้ใช้เป็นแนวทางในการสอบถามความเห็น และกรอกรายละเอียดลงไปแบบสอบถามโดยมีคำถามปลายเปิด 5 ข้อคือ

1. ในกรณีที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านขาดความรู้ความสามารถ และไม่ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ ท่านปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างไร
2. ในกรณีที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านขาดความรู้ความสามารถ แต่มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ ท่านปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างไร
3. ในกรณีที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านมีความรู้ความสามารถ แต่ขาดความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน ท่านปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างไร
4. ในกรณีที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านมีความรู้และความตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ ท่านจะปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างไร
5. ท่านต้องการให้รัฐบาลเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการอย่างไรบ้าง (โปรดบรรยายละเอียดอย่างแบบสอบถามในภาคผนวก)

หลังจากที่ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) กับข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 30 ชุด เพื่อนำแบบสอบถามดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลประเภทเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

ส่วนการเก็บข้อมูลประเภทแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้ใช้พนักงานเก็บข้อมูลจำนวน 360 ชุด ใน 6 กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นระยะเวลา 2 เดือน และได้แบบสอบถามกลับคืนมาเป็นจำนวน 290 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.55

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้เก็บข้อมูลในแต่ละวัน และได้สิ้นสุดขั้นตอนการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์จำนวน 290 ชุด ต่อจากนั้นจึงได้ลงรหัสแบบสอบถามตามคู่มือลงรหัส เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้พนักงานที่ผ่านงานด้านนี้มาแล้ว และอยู่ในความควบคุมของผู้วิจัยอย่างใกล้ชิด เมื่อการลงรหัสแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้จ้างพนักงานคอมพิวเตอร์ของศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ป้อนข้อมูลทั้งหมดลงในแผ่น Disk และเขียนคำสั่งโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อวิเคราะห์ออกมาเป็นค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ไค-สแควร์ (Chi-square) แครเมอ์วี (Cramer's V) เป็นต้น

การวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 มิติขึ้นไปนั้น ผู้วิจัยจะใช้ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เป็นหลัก โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนการเสนอรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณเช่น ค่าสถิติต่าง ๆ ฯลฯ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบควบคู่กันไป